

NOTAT

5. oktober 2016

J.nr.

Center for Analyse, Internationalt
område og Jura
ZJJ

Grund- og nærhedsnotat om europæisk søjle af sociale rettigheder

”Igangsættelse af en offentlig høring om den europæiske søjle for sociale rettigheder”, KOM(2016) 127 endelig.

Notatet oversendes også til Beskæftigelsesudvalget.
Nyt notat.

1. Resumé

Kommissionen lancerede den 8. marts 2016 en offentlig høring om etablering af en såkaldt europæisk søjle for sociale rettigheder. I den forbindelse har Kommissionen fremlagt en første foreløbig skitse over, hvordan en europæisk søjle for sociale rettigheder kunne udformes. Skitsen er inddelt i tre kapitler: i) Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, ii) Retfærdige arbejdsvilkår og iii) Passende og bæredygtig social beskyttelse.

Regeringen er i gang med at analysere Kommissionens høringsspørgsmål og den foreløbig skitse til søjle med henblik på dansk stillingtagen og svar inden årets udgang. I dette arbejde indgår drøftelser og input fra Specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold, herunder arbejdsmarkedets parter.

2. Baggrund

Kommissionen lancerede den 8. marts 2016 en offentlig høring om etablering af en såkaldt europæisk søjle for sociale rettigheder. Der er tale om en af Kommissionens største og bredeste høringer nogensinde. Initiativet er en del af Kommissionens ønske om at arbejde i retning af en ”dybere og mere retfærdig Økonomisk og Monetær Union” og blev præsenteret af kommissionsformand Juncker i forbindelse med hans tale til Europa-Parlamentet om Unionens tilstand den 9. september sidste år. ØMU-rapporten¹ fra den 22. juni 2015 og den opfølgende meddelelse fra Kommissionen af 21. oktober 2015 indeholdt nogle indledende overvejelser om en styrkelse af den sociale dimension af samarbejdet.

Kommissionen har med høringen valgt at inddrage andre EU-institutioner, nationale myndigheder, nationale parlamenter, civilsamfund, eksperter og borgere i overvejelser om en samlet søjle. Høringen løber til den 31. december 2016, og sideløbende hermed afholder Kommissionen drøftelser med de ovennævnte grupper for at få input til udformningen af den sociale søjle. Kommissionen forventes at fremlægge et forslag til den sociale søjle i begyndelsen af 2017. Det vil ske som led i

¹ Rapporten om videreudvikling af ØMU'en blev udarbejdet af formændene for Kommissionen, Det Europæiske Råd, eurogruppen, ECB og Europa-Parlamentet.

fremlæggelsen af en hvidbog om videreudvikling af Den Økonomiske og Monetære Union.

Ved brug af den bredt udsendte høring ønsker Kommissionen at gøre status over gældende EU-ret og vurdere, om de eksisterende regler og rettigheder fortsat er relevante, og/eller om der er behov for nye måder at tilvejebringe rettigheder på. Ligeledes mener Kommissionen, at der er behov for at vurdere tendenserne for fremtidens arbejdsmarkeds- og velfærdssystemer i lyset af blandt andet nye teknologier og arbejdsformer. Endelig ønsker Kommissionen at indsamle synspunkter om, på hvilken måde en social søjle kan bidrage til at styrke Den Økonomiske og Monetære Union.

3. Formål og indhold

Den europæiske søjle for sociale rettigheder skal ifølge Kommissionen:

1. Tjene som referenceramme til at undersøge de deltagende medlemslandes resultater på det beskæftigelsesmæssige og sociale område.
2. Understøtte reformprocesser på nationalt plan.
3. Fungere som rettesnor for fornyet konvergens inden for euroområdet.

I forbindelse med høringen har Kommissionen udover høringsdokumentet fremlagt en første, foreløbig skitse over, hvordan en europæisk søjle for sociale rettigheder kunne udformes. Skitsen er inddelt i tre kapitler: i) Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, ii) Retfærdige arbejdsvilkår og iii) Passende og bæredygtig social beskyttelse.

Under de tre kapitler indgår i alt 20 principper, som af Kommissionen anses som nødvendige for velfungerende og retfærdige arbejdsmarkeder og velfærdssystemer. Principperne skal ifølge Kommissionen bygge på - og supplere - den eksisterende EU-lovgivning, men også på inspiration fra praksis på nationalt plan i medlemslandene og fra internationale retskilder. Principperne vedrører både områder med EU-kompetence og områder, som medlemslandene har ansvaret for. De skal bruges til at vurdere resultaterne på de enkelte politikområder gennem udvikling af brugbare benchmarks, data om indsats etc. samt til eventuelt at tage elementer af EU-retten op til fornyet overvejelse.

De 20 principper, der indgår i den foreløbige skitse, er følgende: færdigheder, uddannelse og livslang læring; arbejdskontrakter; erhvervsskift; beskæftigelsespolitik; ligestilling og balance mellem arbejds- og privatliv; lige muligheder; ansættelsesvilkår; løn; arbejdsmiljø; inddragelsen af arbejdsmarkedet parter; sociale ydelser og tjenester; sundheds- og sygdomsydelser; pensioner; arbejdslededsydelser; minimumsindkomst; invaliditetsydelser; langtidspleje; børnepasning; adgang til bolig; samt andre grundlæggende ydelser.

I høringen indgår ikke kun spørgsmål om indholdet af en mulig søjle, men også spørgsmål til, hvilken status søjlen bør have. Der lægges op til, at søjlen for sociale rettigheder som udgangspunkt kun skal være gældende for eurolandene, mens de øvrige medlemslande kan vælge at tilslutte sig.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Der er ikke tale om noget forslag til vedtagelse, som Europa-Parlamentet er med-lovgiver på. Europa-Parlamentet er således som udgangspunkt høringspart på linje med øvrige interessenter.

Europa Parlamentets beskæftigelsesudvalg drøftede d. 26. september 2016 et udkast til betænkning vedrørende søjlen. I udkastet lægges op til, at Kommissionen bør forelægge et forslag til en bindende europæisk søjle for sociale rettigheder. Det understreges, at den europæiske søjle for sociale rettigheder ikke kan begrænses til en principerklæring eller gode hensigter, men skal have et reelt indhold (lovgivning, mekanismer for politisk beslutningstagning og finansielle instrumenter). I udkastet opfordres desuden til bindende lovgivning på en række områder, der i dag er medlemsstaternes kompetence.

Europa-Parlamentet forventes at levere en rapport om sagen i januar 2017.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant. Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om en meddelelse om en offentlighøring fra Kommissionen.

6. Gældende dansk ret

Det er for tidligt at sige, hvilke danske regler der evt. vil berøres af initiativet.

7. Konsekvenser

Meddelelsen og den igangværende høring medfører ikke i sig selv konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet eller beskyttelsesniveauet. Kommissionens kommende udspil om etablering af en europæisk søjle for sociale rettigheder kan dog medføre økonomiske konsekvenser. Regeringen vil tage stilling hertil, når udspillet er nærmere konkretiseret.

8. Høring

Kommissionens høring, der har frist med årets udgang, er sendt til Specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold. Arbejdsmarkedets parter er i gang med selvstændige analyser af forslaget. Specialudvalget har desuden haft en indledende drøftelse af initiativet. Arbejdsmarkedets parter er informeret om, at de vil blive hørt, når der ligger et udkast til dansk høringssvar. Høringssvaret vil fremsendes til Folketingets Europaudvalg.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er forventningen, at en række lande ligesom Danmark vil lægge vægt på, at den nationale kompetence på de berørte områder respekteres, at søjlen bør udgøre en række fælles principper snarere end rettigheder, og at den nordiske arbejdsmarkeds- og socialmodel, herunder parternes rolle og autonomi, vil kunne rummes inden for søjlen.

Ligeledes er forventningen, at en række lande ligesom Danmark vil arbejde for, at drøftelserne af søjlens indhold holdes åbne for alle medlemsstater, og at det skal være muligt at tilslutte sig for alle, samt at søjlen skal ses i sammenhæng med den

eksisterende indsats inden for den europæiske beskæftigelsesstrategi og de målsætninger og redskaber, der allerede eksisterer dér.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen er i øjeblikket i gang med at analysere Kommissionens høringssspørgsmål og den foreløbig skitse til søjle med henblik på dansk stillingtagen og svar. I dette arbejde indgår drøftelser og input fra Specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold, herunder arbejdsmarkedets parter. Svaret vil både skulle forholde sig til indholdet af en mulig søjle og mere principielle bemærkninger til formålet og rækkevidden af søjlen.

Regeringen forventer i høringssvaret at lægge vægt på,

- at søjlen bør udgøre en række fælles principper snarere end rettigheder,
- at respekten for national kompetence er afgørende i definitionen af søjlen, og at der *ikke* skal lægges op til ny EU-kompetence, ændringer i traktaten mv.,
- at nærhedsprincippet respekteres,
- at den danske arbejdsmarkeds- og socialmodel, herunder parternes rolle og autonomi, kan rummes inden for søjlen,
- at søjlen ikke må skygge for, at landene bevarer fokus på at sikre sunde offentlige finanser og gennemføre og implementere nødvendige reformer mhp. at fremtidssikre deres arbejdsmarkeder mv.,
- at søjlen skal ses i sammenhæng med den eksisterende indsats inden for den europæiske beskæftigelsesstrategi og de målsætninger og redskaber, der allerede eksisterer dér (den åbne koordinationsmetode), og
- at elementerne i skitsen til søjle er relevante for alle medlemsstater, og at drøftelserne af søjlens indhold derfor skal holdes åbne for alle medlemsstater, og det skal være muligt for alle medlemsstater at tilslutte sig.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.